

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

СОЦІОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Шифр та назва спеціальності

281 Публічне управління та адміністрування

Інститут

Навчально-науковий інститут соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Адміністративний менеджмент

Кафедра

Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти

магістр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), вибіркова

Семестр

2

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Лектор:

ТЕРЕЩЕНКО Діна Акрамівна

dina.tereshchenko@khpi.edu.ua

Доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри соціології і публічного управління НТУ «ХПІ».

Авторка понад 200 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Державне та регіональне управління», «Адміністративний менеджмент», «Паблік рілейшнз», "Управління людськими ресурсами".

Детальніше про викладача на сайті кафедри

<http://web.kpi.kharkov.ua/sp/professors-ko-vikladats-kij-sklad>

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна «Соціологія державного управління та місцевого самоврядування» є складовою освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого рівня зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» та спрямована на формування у студентів компетенцій щодо забезпечення управлінських впливів на процеси, що відбуваються у суспільстві, на основі оволодіння спеціальними теоретичними знаннями про соціологічну складову державного управління та місцевого самоврядування.

Мета та цілі дисципліни

Формування у студентів систематизованих уявлень на рівні знань про соціологічну складову державного управління та місцевого самоврядування.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

Результати навчання

РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

РН13. Уміти ініціювати, розробляти та впроваджувати інновації на різних рівнях публічного управління та адміністрування

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни: 120 годин (4 кредити ECTS): денна форма: лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.; заочна форма: 120 годин (4 кредити ECTS): лекції – 4 год., практичні заняття – 2 год., самостійна робота – 114 год..

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Попередні дисципліни, необхідні для успішного проходження курсу: «Система публічного управління в Україні», «Правове регулювання публічного управління в Україні», "Світоглядні засади управлінської діяльності", "Глобалізація і політика національної безпеки"

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовується проектний підхід до навчання, ігрові методи, акцентується увага на застосуванні інформаційних технологій в соціології. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: 1. За джерелом інформації: словесні: лекція (інформаційна, проблемна, міні-лекція тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінар-розгорнута бесіда, дискусія з елементами аналізу, дискусія, вирішення ситуаційних завдань, розв'язання проблемних завдань, «мозковий штурм», ділова гра; пояснення, розповідь, бесіда; наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; практичні: завдання, навчальні тренінги – кейс-технології; 2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні. 3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі. 4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із джерелами літератури; виконання ІНДЗ.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Соціологія управління як наука та навчальна дисципліна.

Соціальна природа управління. Зміст та специфіка соціального управління. Підходи до визначення предмету соціології управління. Об'єкт і предмет соціології управління. Основні задачі та функції соціології управління. Співвідношення соціального менеджменту і соціології управління.

Інтегративний характер соціології управління по відношенню до інших галузевих соціологій.

Актуальні проблеми сучасної соціології управління. Державне управління та місце самоврядування як соціальні явища.

Тема 2. Історична еволюція і сучасний стан соціології управління.

Передумови виникнення соціології управління. Періодизація основних етапів розвитку управління як науки. Особливості донаукового етапу розвитку соціології управління. Класичний етап розвитку

соціології управління. Вплив наукових здобутків О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса на становлення і розвиток соціології управління. Основні характеристики сучасного етапу розвитку соціології управління: концепції, представники. Класична школа управління: Ф. Тейлор, А. Файоль. Концепція людських відносин: Е. Мейо, А. Маслоу, Ф. Герцберг, Д. Макгрегор. Сутність емпіричної школи управління, її представники: Л. Ньюмен, Е. Дейл, С. Девіс, П. Друкер, Г. Кунц, Р. Фелк, Г. Лівітт та ін. Системний та ситуативний підходи до управління. Внесок у розвиток управлінської думки представників структурно-функціонального аналізу Т. Парсонса і Р. Мертона. Розвиток вітчизняної соціології управління. Управлінська діяльність як складне суспільне системне явище. Управлінська діяльність як складне суспільне системне явище.

Тема 3. Гуманітарна обумовленість державного управління і місцевого самоврядування.

Роль гуманітарних наук у формуванні державно-управлінського знання. Гуманітарні дисципліни (філологія, психологія, етика, естетика, історія, культурологія, політологія, соціологія тощо) як гносеологічне підґрунтя публічного управління. Соціальні проблеми, проблеми стратифікації суспільства, соціальної інституалізації груп, соціальні комунікації, розподіл соціальних функцій у суспільстві в теорії "державного управління".

Тема 4. Сутність, зміст та принципи соціального управління.

Соціальна природа державної служби. Суб'єкт та об'єкт соціального управління, цілі управління. Вимоги конкретності, реальності, контрольованості, яким повинні відповідати цілі. Сутність і роль цілепокладання в процесі управління. Управлінські відносини як предмет аналізу соціології управління. Принципи соціального управління як правила, основні положення й норми поведінки, якими керуються органи управління в соціальних умовах, що склалися в суспільстві. Закони управління, що виражають важливі внутрішні стійкі риси, особливості процесу управління: закон необхідної розмаїтості, закон спеціалізації управління, закон інтеграції управління, закон пріоритетності соціальних цілей, закон зростаючої суб'єктивності й інтелектуальності в управлінні. Управлінські відносини в системі державного управління – між керівниками, керівниками і підлеглими. Конфлікти і співробітництво в управлінні.

Тема 5. Соціологія державного управління.

Роль і функції управлінської діяльності в суспільстві, закономірності її розвитку, вплив на управління різних факторів суспільства, стихійні й свідомі форми управління. Суб'єкти державно-управлінської діяльності, особистості керівників, державних службовців, їх професійна підготовка, стиль, спосіб життя, цінності, мотиви, реалізовані ними в управлінні. Методи соціального управління: соціальні (методи соціального нормування, соціального регулювання, морального стимулювання); соціально-психологічні, економічні, організаційно-адміністративні, наукові методи управління (моделювання соціальних процесів, прогнозування). Самоврядування як метод управління. Функції соціального управління.

Тема 6. Об'єкти соціального управління.

Держава, політична система суспільства; соціально-економічні процеси; власне соціальні процеси; соціально-культурні, духовні процеси як об'єкти соціального управління. Види соціального управління: державне управління, місцеве самоврядування, управління економікою, політичне регулювання, управління соціальною сферою, управління культурою й духовними процесами.

Тема 7. Інституціональний аспект управлінської діяльності.

Функціонування й розвиток соціальних інститутів в управлінні, їх норм і цінностей, процеси інституціоналізації й деінституціоналізації. Соціальні механізми державно-управлінської діяльності, шляхи підвищення їх ефективності; управлінські соціальні технології, проекти, що забезпечують удосконалення соціального управління.

Тема 8. Тенденції розвитку державно-управлінської практики в аспекті ефективної реалізації соціального змісту.

Соціальний зміст управлінської діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування. Вплив соціальних умов і факторів на діяльність органів публічної влади. Соціологія державного управління як галузь соціологічної науки й соціології управління, Основні напрями соціологічних досліджень державного управління. Соціологічне обґрунтування й супровід діяльності органів державної влади. Експертні, прогностичні й аналітичні дослідження перспектив розвитку різних підсистем суспільства й держави. Розробка соціальних технологій реформування суспільства й державного управління, реалізації функцій держави, діяльності її апарату, здійснення людьми своїх прав і свобод...

Теми практичних занять

Тема 1. Соціологія управління як наука та навчальна дисципліна.

Соціальна природа управління. Інтегративний характер соціології управління по відношенню до інших галузевих соціологій. Актуальні проблеми сучасної соціології управління. Державне управління та місцеве самоврядування як соціальні явища.

Тема 2. Історична еволюція і сучасний стан соціології управління.

Передумови виникнення соціології управління. Періодизація основних етапів розвитку управління як науки Школи "людських відносин" (М.Фоллет, Е.Мейо, Ф.Ротлісбергер, Ф.Херцберг, Ч.Барнард, Г.Саймон та ін.). Кібернетична теорія управління (Л.фон Берталанфі, А.Раппопорт, Т.Парсонс, Р.Мертон, Ч.Барнард, Г.Саймон, Дж.Марч, А.Гоулднер, А.Єтционі, І.В.Блауберг, Н.Вінер, А.Ро-зенблюм, У.Р.Ешбі, С.Бір, А.І.Берг та ін.). Екзистенціальна теорія управління Дж.Одиорне і антисистемний підхід до організації і управління (К.Вейк, Р.Гринвуд, А.Петтігрю, С.Робінс, Б.Роуен, С.Ренсон, В.Скот та ін.). Формування нової парадигми соціального управління на основі досягнень різних наук – економічної, соціологічної, політичної, психологічної, філософії управління, права в аспектах управління, культури і мистецтва. Встановлення і підтримка зв'язків й відносин як основна ознака управління. Розвиток вітчизняної соціології управління. Управлінська діяльність як складне суспільне системне явище.

Тема 3. Гуманітарна обумовленість державного управління і місцевого самоврядування.

Роль гуманітарних наук у формуванні державно-управлінського знання. Гуманітарні дисципліни як гносеологічне підґрунтя публічного управління. Соціальні проблеми, проблеми стратифікації суспільства, соціальної інституалізації груп, соціальні комунікації, розподіл соціальних функцій у суспільстві в теорії "державного управління".

Тема 4. Сутність, зміст та принципи соціального управління.

Соціальна природа державної служби. Суб'єкт та об'єкт соціального управління, цілі управління. Вимоги конкретності, реальності, контрольованості, яким повинні відповідати цілі. Сутність і роль цілепокладання в процесі управління. Управлінські відносини як предмет аналізу соціології управління. Управлінські відносини в системі державного управління – між керівниками, керівниками і підлеглими. Конфлікти і співробітництво в управлінні.

Тема 5. Соціологія державного управління.

Роль і функції управлінської діяльності в суспільстві, закономірності її розвитку, вплив на управління різних факторів суспільства, стихійні й свідомі форми управління. Методи соціального управління. Самоврядування як метод управління. Функції соціального управління.

Тема 6. Об'єкти соціального управління в політичній системі суспільства.

Держава, політична система суспільства; соціально-економічні процеси; власне соціальні процеси; соціально-культурні, духовні процеси як об'єкти соціального управління. Види соціального управління: державне управління, місцеве самоврядування, управління економікою, політичне регулювання, управління соціальною сферою, управління культурою й духовними процесами.

Тема 7. Інституціональний аспект управлінської діяльності.

Функціонування й розвиток соціальних інститутів в управлінні, їх норм і цінностей, процеси інституціоналізації й деінституціоналізації. Соціальні механізми державно-управлінської діяльності; управлінські соціальні технології.

Тема 8. Тенденції розвитку державно-управлінської практики в аспекті ефективної реалізації соціального змісту.

Соціальний зміст управлінської діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування. Соціологічне обґрунтування й супровід діяльності органів державної влади. Експертні, прогностичні й аналітичні дослідження перспектив розвитку різних підсистем суспільства й держави. Розробка соціальних технологій реформування суспільства й державного управління, реалізації функцій держави, діяльності її апарату, здійснення людьми своїх прав і свобод.

Теми лабораторних робіт

Не передбачено

Самостійна робота

Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до практичних(семінарських) занять. Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях. Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді реферату та представлення його як

презентацій за темою курсу, що студент вільно обирає з числа тем, які пропонуються або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Студент здійснює бібліографічний пошук, складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь, опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку (20 балів), що додається до загального рейтингу. Перевірка відбувається під час практичних занять. Також передбачено самостійне ознайомлення із новітньою літературою з дисципліни.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського [Н. В. Коваліско, Т. Д. Лапан, Н. Й. Черниш та ін.]. Київ : «Каравела», 2020. 356 с. <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Sotsiologhiia-Teorii-serednoho-rivnia-za-red-YU.F.-Pachkovskoho-Navch.-posibnyk-2020.pdf>
2. Слющинський Б. В. Соціологія управління : навчально-методичний посібник. Маріуполь : Видавничий центр МДУ, 2018. 144 с.
3. Державне управління (Основи теорії державного управління) : [навчальний посібник у трьох частинах] / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – ISBN 978-966-336-273-1. Ч. 1. Основи теорії державного управління. – 2013. – 268 с. https://idu.at.ua/doc/Kniga_Derzhavne_upravlinnya_Yevtushenko_O_N_Andriy.pdf

Додаткова література:

1. Бурега В. В. Соціологія державного управління. Донецьк : ООО «Східний видавничий дім», 2012. 167 с.
2. Бех В. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни : монографія; за наук. ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Беха. Запоріжжя : Просвіта, 2012. 571 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Основи політичної соціології : навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 252 с.
5. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є.Г. Карташов, В.В.Євдокимов, І.О.Драган, О.І.Дацій та ін.; за заг.ред. Є.Г. Карташова. – Київ, 2019. – 223 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів
100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку (40%) та поточного оцінювання (60%).
Залік: усне завдання (2 запитання з теорії) або онлайнтест. Поточне оцінювання: 2 онлайн тести (по 20%), та індивідуальне завдання (реферат) (20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

28.06.2024

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Віталій КРУГЛОВ

28.06.2024